

STVARANJE

Školjka joj se odjednom učini vrlo ružna. Ljubičasti tonovi na ljušturi kao mrtvački pokrov, kao iskidani oblaci. To nije bila ona školjka koju je prislanjala na uvo da čuje šum mora, već belo-siva gipsana ljuštura, odlivak zaprljan otiscima prstiju, koji se koristio za mrtvu prirodu.

Mogla je da naslika puža skrivenog u svojoj kućici ili, onako lji-gavog i sluzavog, kako puzi po lišću, zatim duz betonirane staze, vlažne od kiše.

— Ti u sebi nosiš puža — rekao je Filip. — Naslikaj embrion u obliku puža.

Njegove ideje bile su originalnije od njenih. Stajao bi pored platna, u kožuhu, u prljavoj košulji i izbledelim farmericama. Pročelav, videlo mu se ružičasto teme sa vencem kose okolo, kao u fratra. Zurio je u platno. Ona ga je posmatrala, njegov profil, široki nos, nabubrela usne, obrasle neurednom kovrdžavom bradom. Usne su mu bile poluotvorene, umrljane od nečeg, od mrvica duvana. Mati je brisala pločice u kupatilu, isterivala iz njih sjaj suvom krpom, kada sam joj rekla: »Rodiću dete u junu.« »U junu«, ponovila je kao omadijana. Brzo je brojala. Usne su joj se micale kao kada čita molitvu: »Treći mesec!«, uzviknula je. »Od koga je?« »Od jednog kolege«, odgovorila sam. Posmatrala sam je kako nervozno gužva krpu, otcepljeni, izbledeli, rasparani rukav njene stare flanelske spavačice. Zajapurla se. Kokošije uzano lice i tanak naborani vrat, bele končaste pruge po vratu. Bila je živac. »Slikara?« »Da, ali ne mislim da se udajem.« Moj glas je zvučao mirno, samouvereno. Nemoćno se spustila na poklopljenu klozetsku šolju. Prekrstila je ruke na krilu: »Ne smeš više da čekaš sa abortusom«, rekla je zabrinuto.

Za trenutak sam osetila gađenje, tu je bio lavabo, čist kao suza, presijavao se. Na pipi od česme videla sam izduženo u beskraj kupatilo, sa belim pločicama iskidanih ivica. Umanjena konvekсна slika kupatila koje je podsećalo na kabinu u svemirskom brodu. Moja figura bila je uzana kao na Munkovim grafikama. Crni radni mantil kao isklesan spomenik od granita. Mogla sam napraviti neku sliku po tome. Imitirati ekspresionizam. Gađenje je nestalo, povuklo se. Udahnula sam vazduh. Mati me je posmatrala ispitivački, oštro, s jedom.

Što pre sa abortusom! Što pre! — njene oči su nemirno kružile po meni. »Ne mislim da abortiram.« »Okani se fiks-ideja«, odgovorila je. U glasu joj je bila čvrstina, odlučnost. Tanke usne su joj pobelele. Na kraju usana imala je već skoro osušenu groznicu. Znala je da me reč »fiks-ideja« nervira.

Čisto platno, razapeto kao jedro. Preplavi je. Ona oseti kako nema snage da zamisli čitavu kompoziciju. Detalji su se raspršivali, nestajali, osim ljubičaste, gusto naslikane školjke. Njegova ideja o embrionu-školjki bila je zanimljiva.

Zamisli ogromni embrion preko celog platna, savijen u klupko, sa škragama, začecima udova. Jedno veliko uvo. Oslušnu. U stomaku se pojavio klobuci. Nabori na haljini se pomeriše. Kratki trzaji. Podseti je na uhvaćenog skakavca koji mahito trza nogu. Njen trbuh se širio napred, kruškasto. Ispupčeni centar. Četkicom je mogla da zakruži svoj pupak, koji je sada bio zategnut, pomalo pegav. Na crtežima je pratila razvoj embriona. Izvijana debela pupčana vrpca kao uže, između uzanih nožica, odlazi u posteljicu. Prenosilac krvi. I ruke sklopljene na grudima, kao mali Isus. Fetus okružen horionskom opnom!

Puž! Nije mogao da shvati zašto neće da se uda za njega. Sav je bio smušen, rastrzan, uvreden. »To je moje dete«, rekao je. »Ti ga moraš deliti sa mnom.« Prešao je tridesetu, a iza sebe nije imao nijednu izložbu. Osim jedne eksperimentalne na kojoj je izvešao svoje nervozno, nedovršene, neuredne crteže pune ideja. To su ipak bile samo skice. Ona mu je rekla: »Ne odmiči se od platna dok sve to ne sprovedeš u delo. U pravu sliku.« »Ne volim da mackam«, odgovorio je. Da ona ima njegove ideje, pomisli, odmičući se kritički od platna, žmireći. Nikako da makne od školjke koja je lebdela na sredini platna. Kičicom ovlaš docrta konture stola. Obična mrtva priroda, pomi-sli. Mogla je da naslika i keramičku vazru sa suvim cvećem čije su se latice krunile, sitalne u prah i nestajale u naborima tamnozelenih prljave draperije.

U okruglom ogledalcu isprskanom mrljama rde, ugleda samo svoj ispupčeni stomak. Tečni omotač obavija plod. Meka lepljiva posteljica protkana krvnim sudovima kojima teče njena krv, njena strpljivost i radinost. Bila je pčela matica, zujala je prezaposlena, ali

netalentovana. Morala je da se pomiri s tim. Onda je došlo njegovo seme, puno ideja, ona ga je primila u sebe, utkala u posteljicu, u još nedodirnutu vijugu mozga budućeg genija.

U prošlu nedelju, poslepodne je zaspala. Spavala je od tri do pet. Probudila se mamurna, s glavoboljom i gorušicom koja je palila jednjak. Kraj marta bio je sumoran, sa oštrom, igličastom kišom. Drveće je pupilo sitnim nerazvijenim pupoljcima. Otvorila je prozor i udisala vazduh, stojeći iza zavese čiji su se krajevi lagano pomerali.

Zapamtila je delove iz sna, skupljala ih kao razbijene staklice utonule u gustiš trave. Čučala je iza zardalog nezgrapnog tanka za đubre kroz čiji su otvor ulazile i izlazile olinjale, mršave mačke. Dvorište je bilo puno parkiranih automobila. Gonioci su prolazili između automobila. Približavali su se. Ona nije imala zategnuti narasli trbuh kao sve trudnice, već duboku kesu na stomaku kao kengur. U kesu je bilo šćućureno njeno dete. Čula je kako mu srce bije brzo poput džepnog časovnika. Dete je bilo sasvim malo. Palčić. Ležalo bi na dlanu. Znalo je da govori. Misli su mu bile čudne i teško shvatljive. Predosećala je da će od njega postati čuveni slikar.

Zagor gonilaca je rastao, širio se kao talasi. Zavirivali su svuda. Napipala je svoje detence i sakrila ga u šaku. Počelo je da je kljuca, da se migolji. Provirilo je između prstiju. Lukavo se izvlačilo iz šake. Ugledala je jednog gonioca sasvim blizu sebe kako je posmatra. Viknuo je: »Otmite joj moje dete«, i oni su pojurili prema njoj...

Zamalo što nije sklznula sa kreveta. Ležala je na samoj ivici kada se probudila. Grudi su joj bile vlažne od znoja. Dugo je posmatrala uzdignuto zaobljeno čelno pre nego što je ustala. Unutra se ništa nije pomerilo.

— On nije tako loš dečko, rekla je mati tog poslepodneva. »Dete koje je kopile biće nesrećno.«

U potaji, nadala se spontanom poljačaju, možda čak mrtvorodenčetu. Ulazila je nečujno u atelje. Pokušavala je da obriše trag uljane boje na parketu. »Dokle će ta naša trpezarija biti tvoje skladište slika?«

Skladište premazanog platna. Slike su bile okrenute prema zidu, redovi osušenika. Prašina se uhvatila na blindramovima. Ivce platna su se osipale.

Nije želela ni da ih pogleda. Mrtve prirode i aktovi mršavih starih modela sa akademije. Sada je trebalo pronaći svoj izraz. Stvarati nešto novo.

Doslika još jedan pepeljasti zavijutak na školjki. Guste iscedine čistih boja presijavale su se na paleti. Mešala ih je, tražeći nove nijanse. Ali sve se to gubilo isitnjeno na školjki. Nerazmrsivo klupko. Nije ga mogla odmotati, rasplesti. »Gusenica iz koje neće izleteti leptir«, pomisli. Nemoćno je stajala pored platna, ruku zavučeni u radni mantil isprljan bojama.

Napolju je padala kiša. Kao planina, neravnih kamenih blokova, sivela se zgrada Pošte u blizini, iza raskvašenog parka, kroz granje crnog neolitalog drveća.

Za vreme kratkotrajnog bunila, bio je to engleski grip sa visokom temperaturom, pričinjavalo joj se da je zgrada Pošte siva gromada, nejasnih obrisa koja se čas približava, čas udaljava, stalno preteći da je smlavi, dok je u ustima osećala razbijene parčice šljunka. Iznenada, nepostojeća gromada joj se sasvim približila, a zatim se raspala i u njenoj sredini je ugledala punačko dete, nalik na Rafaelovog Hrista. Bilo je uvijeno u sjajni celofan, kao buket cveća. Celofan je šuštao pri svakom Hristovom pokretu.

»A šta ako bude dete s manom?«, pomisli odmičući se od platna. »Nema razloga! Engleski grip nije opasan!« U nogama oseti težinu, lenjost. Članci su bili otečeni kao ušticipci. Pritisak prsta se beleo na raširenoj koži.

On je rekao: »Možda uopšte neće imati talenta.« Pili su kafu u zadimljenoj kafanici. Jedno dugme na njegovom kožuhu se klatilo, visilo o dva-tri končića. On ga otkinu pred njom. »Bolje nego da ga izgubim.« Nije hteo da mu prišije dugme kod kuće. Na kutiji cigareta naslikao je glavu mačke sa dugačkim kicoškim brkovima.

Mrak se nakupio u sobi. Ona podmetnu jastuče iza leđa i zabaci se još dublje u naslonjači. Ču kako mati ulazi u kuhinju i odvrcer slavinu. Isplaknu čašu i zatim ispi nadušak vodu. Pomisli da će ući u trpezariju, ali mati načini nekoliko koraka po kuhinji i izađe iz nje.

Sedela je u mraku i tišini. Školjka na slici bila je samo jedna nejasna mrlja. Puž u obliku embriona. Fetus okružen horionskom opnom. Sklopila je ruke na krilu.

Nešto se talasalo unutra. Migoljilo se s jednog kraja trbuha na drugi. Njeno dete. U dlanove se upijao svaki pokret. U blizini pupka napipa malo ispupčenje. To je bilo stopalo, peta koja se nemirno trza, udara o meke zidove stomaka kao klatno u šupljini zvona.